

Asia: VN/9067/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee hallituksen esitystä laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetusta valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen. Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Postilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja valtioneuvoston asetukseksi.

Posti toteaa asiasta seuraavaa.

Viestintäala Suomessa on ollut postinjakelun tavoin digitalisaatiokehityksen ja asiakaskäyttötymisen muuttumisen vuoksi voimakkaassa murroksessa. Paperisten sanomalehtien tilaajamäärä Suomessa kääntyi laskuun jo 90-luvun alussa sanomalehtien jakelutuen loppuessa ja lehtien arvonnisävero kiihdytti levikin laskua vuonna 2012. Levikkien alamäki on jatkunut kuluttajien siirryttyä lukemaan enenevässä määrin digilehtiä sekä käyttämään sosiaalista mediaa ja internetin ilmaista uutistarjontaa. Tällä hetkellä jaettavien sanomalehtien määrä on pudonnut 1950-luvun tasolle.

Koronakriisi on vaikuttanut merkittävästi kaupalliseen mediaan mediamyynnin romahdettua kymmeniä prosentteja. Mainostulojen lasku on entisestään heikentänyt sanomalehtien taloutta ja suomalaisen journalismin toimintaedellytyksiä. Moni mediatalo on joutunut lomauttamaan toimittajia.

Posti kantaa suurta huolta lehtien taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä, koska tilattavilla lehdillä on tiedonvälityksen ja sananvapauden ohella edelleen iso merkitys myös Postin jakeluliiketoiminnalle.

Posti pitää kannatettavana ehdotettuja toimenpiteitä, joilla koronapandemian aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa tuetaan journalismia. Ehdotettu väliaikainen tuki, viisi miljoonaa euroa, on hyvin pieni verrattuna esimerkiksi Tanskan tai Ruotsin vastaaviin tukiin koronakriisin aikana.

Journalistisen sisällön tukemisen ohella hallituksen on välttämätöntä linjata, miten hoidetaan sanomalehtien jakelu markkinan historiallisen nopeassa muutoksessa, erityisesti haja-asutusalueilla. Tämä on itse asiassa sisältötukea suurempi taloudellinen kysymys medialle. Jakelu edellyttää uusia ratkaisuja, sillä postimäärän rajun laskun takia postilaissa säädetylle yleispalvelun viisipäiväiselle jakelulle – jota on vuodesta 2017 käytännössä ylläpidetty haja-asutusalueella sanomalehtien vuoksi – ei ole enää asiakastarvetta ja kannattavuusedellytyksiä. Kirjemäärästä on hävinnyt 2000-luvulla sähköisen viestinnän myötä yhteensä yli 60 %, minkä vuoksi kirjeiden jakelupäivien määrää on tarve vähentää. Mainokset ja aikakauslehdetkään eivät tarvitse viisipäiväistä jakelua, toisin kuin päivittäin ilmestyvät sanomalehdet.

Sanomalehtien suhteellinen osuus jakajan repussa kasvaa, koska osoitteellisen kirjepostin osuus laskee lehtiä nopeammin. Tämä tuo sanomalehtien kannettavaksi lisääntyviä jakelukustannuksia. Jatkossa sanomalehtien viisipäiväistä jakelua haja-asutusalueilla ei ole mahdollista rahoittaa asiakasrahoituksella. Kun sanomalehtien kustantajat ja lehtien lukijat eivät ole valmiita maksamaan sanomalehtien todellisia jakelukustannuksia, sanomalehtien viisipäiväisen jakelun jatkaminen haja-asutusalueella edellyttää valtion määräaikaista tukea.

Tilanteen tekee ongelmalliseksi, että kannattavimpien alueiden jakelulla on pidetty yllä Postin viisipäiväistä jakeluverkkoa maaseudulla. Harvaan asutuilla alueilla postinjakelun kustannukset ovat keskimäärin yli kaksi kertaa niin suuret kuin tiheään asutuilla alueilla – ja suurimmillaan kymmenkertaiset kaupunkeihin verrattuna. Epäsuhta lisää painetta alueelliseen hinnoitteluun.

Suomi on tällä hetkellä Euroopan ainoita maita, jossa postin tai lehtien jakelua ei tueta valtion toimesta. EU sallii jäsenmaiden kansalliset toimenpiteet lehtien taloudellisen kestävyysparantamiseksi. Suomessa sanomalehtien jakelua tuettiin vuoteen 1995 saakka. Suurimmillaan tuen määrä oli vuodessa noin 360 miljoonaa markkaa (noin 60 miljoonaa euroa).

Posti on ehdottanut jo ennen vuoden 2019 eduskuntavaaleja, että sanomalehdille tarvitaan valtion määräaikaisten jakelutuki haja-asutusalueilla. Posti kannattaa määräaikaista tukea sanomalehtien jakelun turvaamiseksi varhaisjakelualueiden ulkopuolella.

Norja siirtyi tämän vuoden heinäkuun alussa joka toinen päivä tapahtuvaan jakeluun (viisipäiväinen jakelu kahdessa viikossa eli ns. vuoropäivämalli). Niinä päivinä ja alueilla, joissa ei jaeta postia, on Norjan valtio ostanut sanomalehtijakelun. Norjan malli on kustannustehokas ja läpinäkyvä tapa tukea lehtien jakelua. Tuki on helposti kohdennettavissa sanomalehtituotteille puuttuville jakelupäiville.

Norjassa valtio tukee tätä haja-alueiden sanomalehtijakelua 14,4 miljoonalla eurolla (165 MNOK) vuonna 2020. Lauantain sanomalehtijakelun tuki on 7,3 miljoonaa euroa (83,4 MNOK) vuodessa.

Muiden Pohjoismaiden esimerkit huomioiden olisi tärkeää ja vastuullista löytää Suomessa ratkaisuja median ja journalismin tukemiseen murroksessa, jossa median ansainta riippuu vielä pitkälti paperisesta viestinnästä, mutta tulevaisuus ja kasvava osa lukijoista on digitaalisen viestinnän puolella.

Huomionne tuen myöntämisen kriteereistä ja tukikelpoisuudesta (VN asetus)

-

Huomionne tuen enimmäismäärästä (VN asetus)

-

Huomionne mediatukilautakunnasta, sen tehtävistä, roolista ja kokoonpanosta (HE)

-

Huomionne tuen vaikutuksista

-

Muuta

-

Anttila Timo
Posti Group Oyj